

Számvitel II.

9. előadás

A beszámolóelemzés alapjai

Dr. habil Borbély Katalin
egyetemi docens

Környezetvizsgálat

A gazdasági környezet,
az adott ágazat,
a régió (ha releváns),
a jogi környezet vizsgálata.

A belső és külső környezet vizsgálata (pl.SWOT vagy Porter modell)

Feladatok

Az információforrások kijelölése

- kiegészítő melléklet,
- záró főkönyvi kivonat, az analitikus és szintetikus könyvelés,
- esetleg az üzleti jelentés.

A mutatószámok alapján helyzetértékelés:

- a jelenlegi helyzet minősítése,
- az okok feltárása,
- a következmények bemutatása,
- javaslattétel.

A mérleg elemzése

- Feladata:
 - A vállalkozás vagyoni helyzetének és az abban bekövetkezett változások elemzése
- Végezhető:
 - Bázisadatokhoz viszonyítva
 - Tervadatokhoz viszonyítva
- Módszerei:
 - Átfogó pénzügyi elemzés a vagyoni- és pénzügyi helyzetre vonatkozóan,
 - Az egyes mérlegtételek alakulásának részletes elemzése.

Átfogó elemzés - példa

Eszközök	előző év	tárgyév	Források	előző év	tárgyév
Befektetett eszközök	38	44	Saját tőke	40	42
Immateriális javak	3	5	Jegyzett tőke	25	25
Vagyoni értékű jog	1	1	Tőketartalék	8	8
Üzleti (cég) érték	1	1	Eredménytartalék	4	5
Szellemi termékek	1	3	Adózott eredmény	3	4
Tárgyi eszközök	30	36	Céltartalékok	3	5
Ingatlanok	4	8	Kötelezettségek	51	45
Műszaki gépek	15	17	Hosszú lejáratú köt.	20	16
Egyéb gépek	8	6	Rövid lejáratú köt-	31	29
Beruházás	3	5			
Befektetett pü. eszközök	5	3			
Forgóeszközök	56	51			
Készletek	18	22			
Követelések	13	15			
Értékpapírok	5	5			
Pénzeszközök	20	9			
AIE	6	5	PIE	6	8
Eszközök összesen	100	100	Források összeen	100	100

Átfogó elemzés - példa

Következtetések nagy vonalakban

Eszközök	előző év	tárgyév	Források	előző év	tárgyév
Befektetett eszközök	38	44	Saját tőke	40	42
Immateriális javak	3	5	Jegyzett tőke	25	25
Vagyoni értékű jog	1	1	Tőketartalék	8	8
Üzleti (cég) érték	1	1	Eredménytartalék	4	5
Szelektív termékek	1	2	Adózott eredmény	3	4
Tár			Céltartalékok	3	5
Ing			Kötelezettségek	51	45
Mű			Hosszú		
Egy			Rövid		
Ber					
Bef					
For					
Kés					
Kö					
Ért					
Pér					
All			PIE		
Eszközök összesen	100	100	Forrás		

Emelkedett a saját tőke aránya is. Kedvező, hogy ez saját teljesítményből adódott, mert az eredménytartalék és az adózott eredmény aránya nőtt a többi

Látható, hogy csökkent a kötelezettségek aránya is, mind a hosszú- mind a rövidlejáratú adósságok esetében.

Ez összefüggésbe hozható a pénzeszközök állományának csökkenésével

**A befektetett eszközök
A forgóeszközök csökkenése ugyan kedvező, de:**

A készletek állománynövekedése nem mondható jónak,

A követelések növekedése lehet a fizetési fegyelem romlása is,

Kedvezőtlen a pénzeszközök visszaesésének aránya nozamaival

Horizontális és vertikális elemzés

A vagyoni helyzet

1.) tőkeszerkezeti mutatók

$$\text{Tőkeerősség} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

Kedvezőnek a mutató növekedése tekinthető, hiszen nehezen képzelhető el 100% körüli érték. Termelő vállalkozások esetén az elvárt minimum érték általában 30%.

$$\text{Kötelezettségek részaránya} = \frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

A mutató emelkedése nem feltétlenül kedvezőtlen, mutatja az idegen források „drágulását”.

A 70% feletti érték már igen kedvezőtlen lehet inflációs körülmények között.

$$\text{Céltartalékok aránya} = \frac{\text{Céltartalékok}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

Nincs objektív mértéke, csak összehasonlításra lehet használni.

$$\text{Befektetett eszközök fedezete} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

Kedvező, ha 100%, vagy afölötti értéket mutat.

$$\text{Saját tőke növekedésének mértéke} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Jegyzett tőke}} \times 100$$

Nem objektív mutató, lehet+, vagy -.

Használható a saját tőke is!

$$\text{Eszköz-igényességi mutató} = \frac{\text{Eszközök összesen}}{\text{Saját tőke}}$$

(Tőkemultiplikátor)

Kifejezi, hogy egységnyi saját tőkével hány egységnyi eszközállományt mozgat a vállalkozás.

2.) Adósságállományra vonatkozó mutatók I.

Az egy évet meghaladó, hosszú lejáratú tartozásokat értjük adósságon → adósságszolgálat.

Főbb mutatói

$$\text{Adósságállomány aránya} = \frac{\text{Adósságállomány}}{\text{Adósságállomány} + \text{saját tőke}}$$

$$\text{Saját tőke aránya} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Adósságállomány} + \text{saját tőke}}$$

Használhatók százalékos formában is.

Adósságállományra vonatkozó mutatók II.

Adósságszolgálati fedezeti mutató =

$$\text{Adózás előtti eredmény} + \text{écs. leírás} + \text{hosszú lej. köt. Kamata/EBITDA} \\ \text{Hosszú lej.köt. esedékes töröl. részlete} + \text{kamatok}$$

Kamatfedezettségi mutató =

$$\text{Adó és kamatfizetés előtti eredmény/EBIT} \\ \text{Hosszú lejáratú kötelezettségek esedékes kamatai}$$

Mindkét mutató esetében elvárás, hogy egynél nagyobb, az első mutatónál a minél magasabb legyen.

Likviditási mutatók

A likvid eszközök és a rövid lejáratú kötelezettségek összehasonlítását jelenti, számítható(k) több időfokozatban is.

$$\text{Likviditási ráta} = \frac{\text{Forgóeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Likviditási gyorsráta} = \frac{\text{Forgóeszközök} - \text{készletek}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

További fokozatok:

$$= \frac{\text{Pénzeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

Nem vonja be a likvid eszközök közé, finanszírozni kell.

$$\underline{\underline{\text{Pénzeszközök} + \text{értékpapírok (pénzgyenértékesek)}}} \\ \text{Rövid lejáratú kötelezettségek}$$

A likviditási mérleg

Az eszközök / források mobilitási / lejáratí sorrendben kerülnek bele, páronként összehasonlíthatók.

Eszközök	Források
I. Készpénz, látra szóló bankbetét, értékpapír	I. Azonnal esedékes kötelezettségek
II. Éven belüli behajtható követelések	II. Éven belül esedékes kötelezettségek
III. Éven belül pénzzé tehető eszközök	III. Hosszú lejáratú tartozások esedékes törlesztő részlete
IV. Éven túl pénzzé tehető eszközök	IV. Hosszú lejáratú kötelezettségek
V. Befektetett eszközök	V. Saját tőke

A likviditási mérleg

Az eszközök / források mobilitási / lejáratí sorrendben kerülnek bele, páronként összehasonlíthatók.

Eszközök	Források
I. Készpénz, látra szóló Jövedelem elszámolás	I. Azonnal esedékes kötelezettségek
TB kötelezettség	II. Éven belül esedékes kötelezettségek
Adótartozások	III. Hosszú lejáratú tartozások
Egyéb (szállítók < 10 nap)	IV. Vevőkövetelések
eszközök készletek	V. Váltókövetelések
Szállítók (ha > 10 nap)	VI. Alapítványi követelésekből (éven túli)
Hitelek	Egyéb Készletekből (elfekvő, lassan
Kölcsönök	
Célszerű összehasonlítani a kumulált adatokat is!	

Eszközök értékelése

A leggyakrabban használt mutatók:

$$\begin{aligned} \text{Tárgyi eszközök használhatósági foka (le nem írt értéke)} &= \\ &= \frac{\text{Tárgyi eszközök könyv szerinti értéke}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Tárgyi eszközök megújítási mértéke} &= \\ &= \frac{\text{A tárgyév során aktivált érték}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100 \end{aligned}$$

A befektetett pénzügyi eszközök értékelése az ***abszolút eltérések*** módszerével történik.

Tőzsdei cégeknél: P/E ráta (*Price/Earnings Ratio*):

$$= \frac{\text{Részvényárfolyam}}{\text{Egy részvényre jutó adózott eredmény}}$$

Mi legyen a készletek jellemzője?

Mi befolyásolja leginkább az állományváltozást?

anyagoknál: →

Anyagköltség (anyagfelhasználás)

áruknál: →

**Eladott áruk beszerzési értéke
(ELÁBÉ) és
Továbbszámlázott (közvetített)
szolgáltatások**

Befejezetlen termelés

és félkész termékek: →

Közvetlen termelési költség

Késztermékek: →

Közvetlen termelési költség

mutatók

mutatók

$$\text{Átlagos anyagtárolási idő (nap)} = \frac{\text{Anyagkészlet}}{1 \text{ napi anyagköltség}}$$

$$\text{Áruk átlagos tárolási ideje (nap)} = \frac{\text{Áruk}}{1 \text{ nap ELÁBÉ és közv. szolg}}$$

$$\text{Befejezetlen term. futamideje (nap)} = \frac{\text{Bef.-len term. és f.kész}}{1 \text{ napi kvetlen term ktg}}$$

$$\text{Késztermékek átl. tárolási ideje} = \frac{\text{Késztermékek}}{1 \text{ napi közvetlen term. ktg}}$$

$$\text{Készletek forgása (napokban)} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{készletek}}$$

Követelések elemzése

Vizsgálandók a következők:

- Hogy alakul az egyes **követelésfajták** állománya és összetétele
- **Kikkel szemben** állnak fenn?
- Hogyan érvényesül a **fizetési fegyelem**?
- Milyen **részarányt** képviselnek a kétes követelések?
- Milyen **hitelezési veszteségeket** kell elszámolni, okok szerint
- Hogy alakul a **peresített követelések** állománya

viszonyszámokkal

Egy példa:

Abszolút mutatók

$$\text{Átlagos vevő-futamidő} = \frac{\text{Vevőállomány} - \text{áfa}}{1 \text{ napi értékesítési árbevétel}}$$

Értékpapírok

Az elemzés abszolút módszerrel történik

- Összetétel alakulása
- Átlagos hozam és az értékesítés árfolyam-különbsége
- Az átsorolások volumene és oka
- Az értékvesztések nagysága, okai

Pénzeszközök

A relatív eltérések módszerével értékelendő

$$\text{Pénzeszközök nagysága (nap)} = \frac{\text{Pénzeszközök}}{1 \text{ napi értékesítési árbevétel}}$$

A jövedelmezőség alakulása

- Minősítő jellegű elemzés: jelzi a jövedelem termelő képesség változását
- Lehetőséget biztosít az összehasonlításra a versenytársakkal
- Lehetőség a jövedelmezőség tendenciaszerű elemzéséhez
- A beszámolóban tájékoztatást nyújt az eredményesség változásáról

alapképlet

$$J = \frac{\text{Eredmény}}{\text{Vetítési alap}}$$

Eredménykategóriák

Vetítési alapok

$$\text{Átlagos fedezeti hányad} = \frac{\text{Fedezeti összeg}^*}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}} \\ (\text{bruttó jövedelmezőség})$$

Árbevétel arányos jövedelmezőségi mutatók:

$$= \frac{\text{Üzemi (üzleti) eredmény}}{\text{Értékesítés nettó árbevétele} + \text{egyéb bevételek}}$$

$$= \frac{\text{Adózás előtti eredmény}}{\text{Összes árbevétel} + \text{összes bevétel}}$$

* Fedezeti összeg): Értékesítés nettó árbevétele-Értékesítés közvetlen költségei
(=Értékesítés bruttó eredménye a forgalmi költséges eredménykimutatásból)

Tőke (vagyon) arányos jövedelmezőségi mutatók

$$\frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Saját tőke}}$$

A tőkearányos üzemi (üzleti) eredmény befolyásoló tényezők:

$$\frac{\text{Üzemi tev. eredménye}}{\text{Saját tőke}} = \frac{\text{Üzemi tev. eredménye}}{\text{Nettó árbevétel}} \times \frac{\text{Nettó árbevétel}}{\text{Saját tőke}}$$

A tőkearányos adózott eredmény

$$\text{ROE (Return on equity)} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Saját tőke}}$$

Jelzi az osztalékfizetés lehetőségét

Élőmunka arányos jövedelmezőségi mutatók

$$1 \text{ főre jutó fedezeti összeg} = \frac{\text{Fedezeti összeg}}{\text{létszám}}$$

vagy

$$\text{Bérrarányos jövedelmezőség} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{bérköltség}}$$

Eszközmegtérülési mutató

$$\text{ROA (Return on assets)} = \frac{\text{Adózás előtti eredmény}}{\text{Eszközök összesen}}$$

Befolyásoló tényezők számszerűsítése:

$$\frac{\text{Adózás előtti eredmény}}{\Sigma \text{Eszköz}} = \frac{\text{Adózás előtti eredmény}}{\text{Nettó árbevétel}} \times \frac{\text{Nettó árbevétel}}{\Sigma \text{Eszköz}}$$

A hatékonyság

fogalma

Az erőforrások felhasználásának gazdaságossága

Általánosságban:

$$\text{Gazdasági hatékonyság} = \frac{\text{Hozam (eredmény)}}{\text{Felhasznált termelési erőforrás (ráf.)}}$$

Relatív fogalom!

A jövedelmezőség: **Pénzértékben mérhető**

A hatékonyság: **Pénzérték és/vagy naturáliák**

A hatékonyság vállalkozási szinten

hozamok

Erőforrás felhasználás

A leggyakoribb hatékonysági mutatók

- Forgási sebesség mutatók:

nettó árbevétel/ a vagyonrész átlagos állománya

(pl. készletek, vevők, szállítók)

- Forgási idő mutatók:

az időszak napjainak száma/forgási sebesség

(pl. vevők, szállítók, kapcsolódva a likviditáshoz)

- Egy főre eső mutatók

Tesztkérdés 1

Melyik a helyes összefüggés?

- a) Minél magasabb a likviditási ráta, annál jobb a vállalkozás jövedelmezőségi helyzete.
- b) Minél magasabb a likviditási ráta, annál jobb a vállalkozás fizetőképessége.
- c) Minél magasabb a likviditási ráta, annál több osztalékot fizethet a vállalkozás.

Tesztkérdés 2

Mit állapítunk meg az alábbi összefüggésekkel?

Anyagkészlet

1 napi anyagköltség

Adózott eredmény

Saját tőke

Tárgyi eszközök könyv szerinti értéke

Tárgyi eszközök bruttó értéke

Forgóeszközök

Rövid lejáratú kötelezettségek

Fedezeti összeg

Értékesítés nettó árbevétele

Tesztkérdés 3

Egészítse ki az alábbi mondatot a megfelelő szavakkal!

A forgási idő mutatók kiszámításának módja:

Számláló:

Nevező:

Ajánlott irodalom

- Siklósi-Veress (2016):_Könyvvezetés és Beszámolóképzítés 2016, Saldo 4.fejezet Vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzet elemzése